

KECSKEMÉTI LAPOK.

VEGYESTARTALMÚ HETILAP.

Előfizetési díj:

Egész évre 5 frt., félévre 2 frt. 50 kr.,
negyedévre 1 frt. 50 kr.

Az előfizetés az év folytán minden hónapban
megkezdhető.

Megjelen hetenként egyszer,
VASÁRNAP.

Az előfizetési pénzek,
úgy a hirdetések is „Tóth László könyvnyom-
dájának” czimzendeők.

Szerkesztő- és kiadó-hivatal:

BUDAI-NAGY-ÚTCZA 184. SZÁM.

E lap úgy szellemi, mint anyagi részét illető
minden küldemény a szerkesztő- és kiadó-
hivatalhoz intézendő.

Hirdetési díj:

3 hasábos petit sor egyszeri hirdetésnél 5 kr.,
többszöri vagy terjedelmes hirdetéseknel ár-
leengedés adatik.

Bélyegdíj minden beiktatásért 30 kr.

Kecskemét, 1879. szept. hó 25-én.

Magát becsülő és megbecsülő nemzet nemcsak arra iparkodik, ha tekintélyre akar vergődni s számbavélt igényel, hogy viselt dolgai jegyeztessenek fel, hanem kiterjeszti tevékenységét és munkásságát az emberiség és emberséggel járó minden egyéb momentumra, a nemzeti életnek minden fajtájú és alakú nyilvánulására is. Mert a mint az már régen meg volt mondva, minden ember kell hogy tagja legyen valamely nemzetnek, úgy azonban, hogy a nagyobb család, az emberiség javára is éljen; s ha valaki megtette kötelességét hazája iránt, ezzel eleget tett az emberiség iránti kötelességének is, mert az egyén csak a saját nemzete által tagja az emberiségnek, s a hazai légkörből kibontakozó kosmopolitismus, olyan sem hús, sem halféle valami, a melylyel csak gyenge elméket lehet elkábítani. S ha ki azt mondja, hogy élt az emberiségnek, de valójában nem élt nemzetének, arra meg van írva az ítélet: hogyan szerethetné istenét, a kit nem lát, mikor gyűlöli az ő atyafiát, a kit lát?

A nemzeti élet nyilvánulása igen sokféle. Itt van a költészet, a művészet, s a mely nekik magasabb ihletet ad, a vallás és az abból nyilatkozó hit; itt van a jog, a szokás, s a társadalmi élet egyéb szabályzója, vagy ha tetszik, egyúttal nyúge; itt van a már említett történet, s a tudomány és mesterség százféle ágazata és rendszere, végül, hogy röviden legyünk, itt van a gondolatok és eszmék élő közvetítője, a pillanattól teremt, s azzal elreppenő szó, illetőleg a nyelv.

A felsoroltak közül melyiket illeti elsőbbség, melyik fontosabb, az egyéni felfogás dolga; nekünk egyaránt fontos valamennyi. Igaz ugyan, hogy sokan a nemzetiség jellegét és lényegét a szokásokban vélik feltalálni, s e mellett a nyelvet másodrendűnek tartják, de mi e felfogást egyáltalán nem osztjuk. Ép oly kevésé tartjuk például comme il faut magyarnak azt, a ki magyarul beszél ugyan, de sem életmódjában, sem gondolatmeneteiben nem magyar, mint azt, a ki megfordítva elfogadta ugyan a magyar életmódot, magaviseletben külsőleg és belsőleg annak is vallja és tanúsítja magát, de nem beszél magyarul. Csak a ki érzelmeiben és gondolataiban, szívében és lelkében magyar, s egyúttal beszél is magyarul, csak az valóságos izrőlizre magyar előttünk, még pedig azon mérvben, a melyben az elsorolt ismérvek annak igazolják. S épen azért, ha fontos és kevésbé fontos között különbséget tenni nem tudva, minden jellemző lényegességet egyaránt fontosnak mondottunk is, az ismérvek között sorrendet kellvén tennünk, a nagy többségre nézve határozottan első helyre a nyelvet teszszük. A megengedett kivételek részletezésébe és igazolásába azonban itt nem bocsájtkozhatunk.

Ezek szerint már most első és elenged-

hetetlen kelléknek tekintjük magyar embernél azt, hogy tudjon minél tökéletesebben magyarul. Hogy ennek következtében e nyelvet olyannak tekintse, mint a mely közkincese a nemzetnek, a melyet meg kell becsülnie, meg kell őriznie, ha lehet csinosítania, gazdagítania, hogy szeplőtlen tisztaságában megmaradjon, s kores fattyúk benne tért ne foglalhassanak. S mit látunk valójában? nyelvünket a sok szófaragó és értelmetlen újító vadnál vadabb képzéseivel, barbár izléstelenséggel elrútitja, s eredetiségéből, nemzeti jellegéből maholnap annyira kivetkőzteti, hogy a boszorkányfözte habaréktól undorral fordulunk el.

Szily Kálmán, a „Természettudományi Közlöny” szerkesztője, e folyóirat legutóbbi füzetében „A természettudományi műnyelv-ről a magyar irodalomban” czimű cikkben, mint azt lapunk multheti számának irodalmi rovatában felemlítettük, az általunk most említett bajjal, (bizony baj!) foglalkozik, s komolyan inti tudománytársait: ne tovább! A mit ő ott a természettudományról elmond, azt mind el lehet mondani ép oly joggal és ép annyi alappal a jogtudományról, az államtudományról, az építészettről s az ismeretek egyéb ágazatáról. Mindezen tudományok hemzsegek a sok érthetetlen műszótól, s boldog, a kinek nem kell velük foglalkoznia. Azt mondja mindjárt a bevezető sorokban: „Tájékozatlanság, ingadozás, személyes önkény tűnik élénk minden lépten nyomon. Az egyik iskola egészen más műnyelven beszél, mint a másik. Sőt mi több, ugyanazon az egy iskolán az egyik tanár emilyen, a másik meg amolyan műkifejezéseket ver egy azon tanuló fejébe. Az egyik szittya purista, mint mondja, elvből; a Toldy-Greguss-féle Tudományos Műszótár a bibliája s a salycilt füzölynek, a carbolt szénölynek, a caprin, capron és caprilt gededék-, gedőny és gedőlynek hívja. A másik meg németbe ótott impurista; nem mondja, hanem cselekszi csupa gondatlanságból; ez a bort nem fejtí, hanem decantirozza, a német Pumpe és Skizze neki nem szivattyú és vázlat, hanem pumpa és skicza.” Sapianti sat! s kevés fáradsággal kimutathatók az egyéb tudományoknál uralkodó zavart, noha be kell mégis vallanunk és ismernünk, hogy az nem oly bábeli, mint épen a természettudományoknál, a hol naponként merül fel új meg új szó, melyet magyarosítani törekszenek, s a mely egyéb tudományokhoz képest, kivéve a technikát, mely nagy részében a természettudomány sorsában részesül, nálunk még aránylag fiatal. De hogy kétségbe ne essék az olvasó, tájékozásul ide iktatjuk még azt is, a mit Szily Kálmán nyomban az elsoroltak után iktat, mint követendő példát: „A harmadik, s hála az égnek, most már ide tartozik a többség, nem nézi a nyelvet Csáki szalmájának és szeretne is a keskeny középúton megmaradni, de tájékozatlanságból hol erre, hol arra botlik. Végre az aggodóbb termé-

szetű, a „skrupulosusabb”, mielőtt útnak indul, körültekint egy kissé hazája természettudományi irodalmában is, legalább a műnyelvre nézve keresvén benne okulást.” Nem nagy vigasz ugyan, de vigasz; mert kellő figyelem mellett és komoly szándékkal előbb-utóbb rábukkan a kereső a Labyrinthoszból kivezető útra.

A megrótt hibákat hosszas volna elszorolni, mindazonáltal alkalmoszerűnek tartjuk, az ezen kérdéssel alaposan foglalkozott író cikkéből alapelvét, melynek főértéke épen az, hogy constatat tény, bemutatni. Azon felvetett kérdésre: Miként történt az, hogy nyelvünk az árpádi királyok korában az európai észjáráshoz alkalmazkodni birt, a nélkül, hogy sajtáságaiból valamit vesztett volna? azt feleli: „Őseink eljárása a dologban, a mint nem is lehetett másképp, szerfelett egyszerű volt. Az itt Európában először látott tárgyakkal mindjárt a tárgy nevét is átvették; azután a kiejtését lassanként a magyar nyelv hangtörvényeihez idomították s az ekként megpolgárosított szóból magyar ragasztékok és szóképzők hozzáfűzésével új igéket, mellék- és főneveket képeztek”, — s itt több szót sorol föl, a mely ekként nyelvünkbe jutott.

Nem akarunk Szily Kálmán érdeméből semmit sem levonni, de az igazság érdekében megjegyezzük, hogy ez az elv nem új. Ezt különben ő maga is elősméri az által, hogy előadásának igazolására idézi másoknak e tárgyban tett nyilatkozataikat. Így nem egy helyen hivatkozik a „Nyelvőr”-re, a melynek írói köztudomásúlag főfeladatuknak épen a magyar nyelv művelését tartják, gróf Teleky Józsefnek, Kiss Jánosnak, Verseglynek pályanyertes műveikre. Mindezeknek, s másoknak, kik meghallgatást igényelhetnek, nyilatkozataikat egybevetve, azon helyes eredményre jut, hogy: „a mikor valamely tudományos tárgyra helyesen alkotott, határozott értelmű és világos magyar szavat nem találunk, tartsuk meg annak nevét az idegen nyelvekből és nemzetiesítsük meg ha szükséges, úgy, hogy a magyar szóképzőknek és ragasztékoknak elfogadására alkalmatosabb legyen, a nélkül mindazáltal, hogy azt nevetségesen megkorcsosítsuk.” Eredj, és cselekedjél ezenképen, mondhatjuk nyugodt lélekkel.

S itt eszünkbe jut, hogy a „Vasárnapi Ujság”-nak valamelyik régebbi folyamában, mindenesetre négy évnél régiebben, talán hatnál is, közölve volt Csokonay Mihály-nak egy levele, melyet ő a magyar szavakról irt, a hol a szavakat a polgárokhoz hasonlította, megkülönböztetést tévén tősgyökeres hazafiak, meghonosult és indigenatust nyert idegen származású, de most már kétségtelenül jó hazafiaknak tekintendő polgárokhoz hasonló szavak, mint jó magyarok, illetőleg magyar szavak, s olyanok között, melyek úgy furakodtak e nemes nemzetbe, boszantva azt, a kinek vendégszeretetét veszik igénybe, s azért ha jól emléksünk jöttmenteknek tekintendők. Nem

lévén kezünkkel e lap, az olvasó buzgal-
mára bizzuk a genialis ember ezen hagyó-
mányának felkeresését, melyet ép oly kel-
lemes mint tanúságos olvasmányunknak fog
találni.

Visszatérve a fennebb említett cikkhez,
Szily Kálmán rosszalja, hogy a „Magyar
Nyelvőr“ iróinknak e szavakat: magneti-
kus, magnetizálni, magnetizmus — ajánlja.
Mi is; de nemcsak azon indokból, mely-
ből ő, hanem azért, mert a delejes, dele-
jezni, delejesség szókat tartjuk oly jóknak
és elfogadhatóknak, mint a: mágnese-
s, mágnesezni és a mágnesség szókat, mely
utolsó még csak nincs is jól és a nyelv
szellemének megfelelően képezve, (helyesen
így volna: mágneseesség). Ugyanezt valljuk
a villanyos, villanyosság és villanyozni
szavakra nézve, a melyek nézetünk szerint
mindig mérkőzhetnek az elektromos, elek-
tromosság és elektromozni — szókkal. Hiszen
ezikkiró maga mondja: „eszem ágában
sincs, hogy az újdonságirót barbár kezek-
kel meg akarjam fosztani „X. úrhölgy fel-
villanyozó zongora-játéká“-tól, vagy a no-
vella-író a „Béla delejes tekintetétől.“
Lehet és kell is más irány a tudományban,
mint a szépirodalomban és az időszakai saj-
tóban, de magának a nyelvnek egynek kell
lennie, s a fekete maradjon palotában és
kunyhóban fekete, a fehér pedig fehér.
Ne quid nimis!

Szabadka évszázados ünnepélye.

Mária Terézia királyné 1779. évi január hó
22-én Bécsben kelt adománylevelével Szabadka vá-
rosa szabad királyi várossá emeltetett. Milyen fontos
fejedelmi tény volt ez, azt a ki régi jogrendsze-
rünket csak felületesen is ismeri, kellően tudja
mértatni. A város életében minden esetre megér-
demli százados fordulójára megünnepeltetését, s így
Szabadka sz. k. városa csak dicséretet érdemel,
midőn kegyeletesen megemlékezve a száz év előtt
történt eseményről, azt f. é. szeptember hó 1-én
rendkívüli gyűléssel, népünnepélyvel, kivilágítással,
disztribúcióval stb. ünnepelte meg.

Az említett privilegium II. Lipót király ide-
jében az 1790/91-iki országgyűlésen az ország karai

és rendei közhelyettesével találkozáskor, az ugyan-
akkor alkotott 30-ik cikkelyben Temesvár, Po-
zsega és Károlyváros kiváltságaival együtt beczik-
kelyeztetett. Ennek folytán Szabadka a szabad
királyi tárnoki városok közé soroztatott.

Minthogy Szabadka sorsa ép oly viszontagsá-
gos, mint Kecskeméti, sokban azéhoz hasonló,
közöljük a „Szabadkai Ellenőr“-ből azon beszédet,
melyet az említett alkalommal dr. Zomboresevics
Vinceze városi bizottsági tag tartott. Rövid bevezetés
után így szól:

Szabadka vidéke általában a Duna és Tisza
közötti egész terület, melyet jelenleg Bács-várme-
gye foglal el — a török uralom alatt s általa vég-
képen, — a szó szoros értelmében — elpusztult. A
régibb és azonkori okmányokban háromszáznál
több Bács-Bodrogh megyei oly helységekkel talál-
kozunk, a melyeknek legnagyobb része nyom nélkül
elenyészett annyira, hogy most már hajdani hely-
yüket sem bírjuk meghatározni. — Viszont a megye
területén még apáink idejében is több helyen és
városunk határában is elpusztult helységek marad-
ványai láthatók voltak, a melyeknek eredetéről
szóbeli hagyományokkal sem bírunk. — Fiatalkor-
omban én is láttam a csantavéri országút mellett
a Klisza völgy feletti domb oldalán — a földből
egy-két lábnyi kiemelkedő rom maradványokat,
melyek az egykori helység templomára mutattak;
a melynek nevével azonban mind e mai napig tu-
domást szerezni nem lehetett.

Szabadka azon igen csekély számú helységek-
hez tartozik, a melyek eredeti helyükön újra fel-
épültek, és hajdani nevüket is visszanyerték. — A
török-foglalás előtti időkben Zabotka helység, vagy
Zabotkavár elnevezéssel fordul elő okmányokban
és emlékiratokban; és hol Csongrád-hol Bács-vár-
megyéhez számítottatik. *) — Szerémi György — Geor-
gius Sirmiensis — emlékiratában ismételve Zabot-
kavarról emlékezik, s azt állandóan Bács-vármegyé-
hez tartozónak mondja. **) A végzetes mohácsi
csata idejében Török Bálint — Valentinus Turacs —
birtoka volt, és a török által ekkor vétetett először
ostrom alá. Az első török betörés ugyanis Eszéken át
a Duna jobb partján egy tömegben, — a kivonulás
Pesten át a Duna balpartján ketté osztott sereggel
ment végbe; a mennyiben Szolimán maga a sereg
egy részével Bácsvárnak; a másik részszel Ibrahim
Szegednek, s ennek elrombolása és egy napi pihenés

*) Iványi István szerint először 1391-ben említettik, mint
Bodrog vármegyei hely Zabotka; másodsor némely 1429-iki
okiratban: hospites et incolae regalia de Zabotka. „Szabadkai
Ellenőr“ 1879. évi 53. szám. Forrásait azonban nem nevezi meg.
A szerkesztő.

**) Monumenta Hungariae historica. Magyar történeti
emlékek; II. osztály. Tóth. Első kötet. Pest, 1857. — 35. 41.
154. lap.

után Titelnak vette átját — Ez utóbbi sereghez
tartozhatott azon száguldó csapat, mely Verancsics
szerint Szabadkát megtámadta, de a községbeliek
által visszaveretett. *) Az akkori török hadjáratok
sajátságaihoz tartozott ugyanis, hogy a sereget
számos — többnyire tatár — lovasság környezte,
mely a derékhadra támaszkodva és ennek védszár-
nyait képezve szerte kalandozott és raboltak nem-
csak hajlamból, de élelmi szükségéből is, mi által
nemcsak a hadvonalba eső helyek, de távolabbi
egész kerületek az irtó háborúnak áldozatul estek.
Csak ilyen százötven éves hadviselés magyarázza
ki és teszi némileg felfoghatóvá az elpusztulás azon
rémséges fokát, mely hazánkat érte és a mely kü-
lönösen az Alföldet a szó szoros értelmében népte-
lenné tette.

A töröknek ezen első kivonulása után Sza-
badkát — Szerémi szerint — Jovan cár rabló csa-
patjai szállították meg, a kiktől azt Török Bálint
az első meghiusult kísérlet után összeszedett nagyobb
erővel visszafoglalta. Ezentúl Szabadka további
sorsáról bizonyos tudomással nem bírunk; úgy látszik,
hogy a közös romlás Szabadkát is elborította, és a
lakatlan sivatagba meredező várlak romjai az elvi-
harzott rombolás néma hirdetőjei lettek.

A másfél százados török uralom elvégre Bécs
falai alatt összeomolván és Budavára 1686. évi
szept. 2-án visszafoglaltatván; — Lotharingiai Károly
már szeptember 6-án győzelmes seregét a Buda alól
megfutamodott török fővezér nyomába indította.
De Tolnán arról értesülvén, hogy a nagyvezér a
Dráván átkelve már Nándorfejérvár felé útban van,
szándékával felhagyott és seregének egy részét
Badeni Lajos vezérlete alatt Pécs visszafoglalására
rendelte; — ő maga a derék sereggel Tolnánál hidat
verve átkelt a Dunán; és Kalocsáról De la Verne
tábornoktá tizezer emberrel Szeged megvívására
küldötte.

A háború színhelye eképen az Alföldre, s
innen tovább a végvidékre; — végre pedig a Száván
és Dunántúli tartományokra által tétetvén — Bács-
Bodroghmegye felszabadulási napja is végre vala-
hára feleldült.

Szalay szerint **) az alsó tiszai részek ekkor
1687-ben annyira el voltak pusztítva, hogy az
elcséget a cs. kir. hadsereg számára Tokajból
keltett leusztatni, a mihez három hét kivántatott;
s végre is nem érkezett le annyi, a mennyi az
emberek és lovak eltartására szükséges volt. Ez
okból a Pétervárad ellen szándékolta hadjárat el-
maradt; s az a dunántúli és horvát részekből
Eszéknek és Nándorfejérvárnak irányoztatott.

Ezen — évekre kiterjedt hadjáratok idejében

*) Monumenta sat. II. osztály 2-ik kötet. 25. lap.

**) Magyarország története. Pest, 1857. 5. kötet 359. lap.

TÁRCZA.

Nagy Károly császár kertjei.

(A „Wiener landwirthschaftliche Zeitung“-ból.)

Nagy Károly császár világbirodalma meg van
osztva; koronájával, mely mint megcsodált és tisz-
telt ereklye a bécsi császári kincstárban nyugszik,
II. Ferencz óta senki sem koronáztatott többé római-
német császárrá; számtalan építménye leégett, el-
pusztított, vagy magától pusztult el, kivéve az
aacheni főtemplom oktagonját, azon templomot,
mely csontjait rejté kriptájában, s melyet a szen-
telt ereklyék védtek meg kegyetlen pusztítástól.

Majorságaiból és uradalmaiból, számtalan kiter-
jedt ültetvényeiből csupán a rajnamelléki szőlőhegyek
maradtak meg; nagyon természetesen több mint ezer
év leforgása alatt, — Nagy Károly 814-ben halt
meg, — többször újonnan beültetve; egyéb gyü-
mölcsösei, konyhakertjei és virágágyai az általa ala-
pított és az ő utasítása szerint berendezett majorsá-
gokkal és tanyákkal eltűntek. (A német „Weiler“,
a mi körülbelül tanyát jelent, hihetőleg a „villa“
szótlól ered; így nevezi Nagy Károly majorságait.)

Ha berendezésüket és felszerelésüket akarjuk
ismerni, vissza kell mennünk azon rendeletekre és
szolgálati utasításokra, melyeket a császár, mint
gondos földesúr, hivatalnokai és tisztjeihez intézett
s a melyek, mint becses emlékek a „Capitulare de
villis“-ben ránk maradtak. Az utolsó szakaszban
mindazon növényeket elsorolja, melyeket kertjei-
ben ültetni, ápolni s gyarapítani ohajtott. „Volu-
mus, quod in horto omnes herbas habeant“; azt
akarjuk, mondja a császár — s a történet komoly
és erős akaratát eléggé tanúsítja, — hogy mindazon
növények, melyeket itt elsorolunk, tanyáink kert-
jeiben meglegyenek. S minthogy negyven éven
keresztül tartott uralmása alatt terjedelmes birod-
almát csaknem szakadatlanul utazgatta be, s birod-
almának egész területén majdnem mindenütt jelen
volt és utazásainak megkönnyítése végett e tanyá-
kat, mint szállásokat, szerteszét helyezte el, minden
évben s minden évszakban mehetett meggyőződést

szerezni, ha minden úgy van-e végrehajtva, mint
a hogyan azt kívánta.

A hosszú jegyzékben első helyen nevezi meg
a liliumot és a rózsát (lilium, rosa); azután követ-
keznek a gyógyfüvek, főzelékek, diszvirágok,
diszbokrok, gyümölcsfák és árnyékot adó vadfák
tarka sorozatban, úgy hogy azokat előbb jó rendbe
kell szednünk, ha átnézetet akarunk magunknak
szerezni róluk, mint a hogyan hihetőleg a kertész
is osztályozta azokat, s mint ő, úgy mi is a disz-
fákkal kezdjük, melyekről azt hisszük, hogy sövé-
nyekül és határjelekül, vagy sűrűen ültetve véd-
falakul vannak alkalmazva.

Szemünkbe akad például a „pinus“; minthogy
csupán csak latin fajnévvel van megjelölve, lehet
fenyő, jegenye fenyő, erdei fenyő egyaránt. Tán az
erdőből hozták, hogy a pintyökének és más mada-
raknak legyen hová fészkelni, a melyek mint se-
gedkerteszek a rovarok irtása végett a közelben
kívánatosak voltak, vagy tán idegen származású
tülevelű fát értettek alatta, valami fenyőfajtát, a
mely ékességül szolgált? De tán mint jónak elő-
jelét, vagy különös ótalom végett kívánta Nagy
Károly e tülevelű fát, mert hiszen a fenyő régen-
ten a tölgyhöz hasonlóan tiszteletre méltó fának
tartott. (Értsd: a germánoknál; a „Christbaum“ —
karácsonyfa, mely ősi germán időkbeli ered, köztu-
domásúlag fenyőfa. A fordító). A tölgytisztetet
Bonifacius (a németek apostola) igyekezett kiirtani;
de a fenyő a németeknél még azontúl sokáig tisz-
teletben állott. Károly császárt magát még fogva
tartá a köznép ezen meggyőződése, mint azt a
kertészhez intézett egyik különös intése igazolja.
„Et ille hortulanus habeat sub domum suam Jovis
barbam“, rendeli a császár. A kertésznek házá-
n legyen „barba Jovis“ (Donnersbart).

Mit jelent ez? a közönséges házi gyökeret
(sempervivum tectorum). Az ó-germán Jupiternek,
a menydörgő istennek, Donar-nak volt szent növé-
nye s a házat megóalmazta a villámtól.

Igy volt ez Nagy Károly császár idejében, s
így van ez még sok vidéken ma is, a hol a pa-
rasztház fedeléről a házi gyökernek nem szabad
hiányoznia. (E nézet itt-ott nálunk is látszik ural-
kodni. A fordító). E sziklán termő növényfaj egé-
szén jól megfogamzik a szalmatetőn s gyökereit be-

vájja a korhadó szalmaszálakba. Mint a többi mez-
telen sziklák hasadékaiban megtelepedő zsiros levelű
crassulacea, úgy ez is felette igénytelen kívánsá-
gaiban, táplálékát a nedves levegőből veszi s az
éjjeli harmatból él. Azért a felhők rokonának
mondható s a felhők urának szentelt fünek. Csak
azt nem szabad megengedni, hogy a házi gyökér
virágzáshoz jusson, mert különben a házhoz tartozók
közül még ugyanazon évben meghal valaki.

Ha a házi gyökernek a háztetőn való ülteté-
sének szokása a nép között oly sokáig fentartotta
magát, akkor a császárnak tanyai tisztjeihez inté-
zett szigorú parancsa is hamar és messzire elterjed-
hetett a szomszédok közt, s e szokás csakugyan
addig tartott, míg az ugyanezen császártól meg-
alapított hármastörvényű gazdaság, — teljes ezer esz-
tendeig.

Térjünk immáron át azon gyümölcsfákra, melyek
ket Nagy Károly császár kertjeiben ültettek. A csá-
szár így szól: „De arboribus volumus, quod hor-
tulanus habeat pomarios diversi generis, prunarios
diversos, castanarios, persicarios diversi generis,
ceresarios, amandalarios, morarios, nucarios.“
Itt megtaláljuk mostani gyümölcsfáinknak jóformán
valamennyi elődeit: alma, szilva, körte, geszte-
nye, barack, cseresznye, mandula, szeder és dió, —
mert a sajtóságos nucarios-t mindenestre nux-nak
kell vennünk — s nemcsak egy fajtát, hanem több
fajta almát, körtét, barackot és cseresnyét talá-
lunk megemlítve. A kedvencz almafajtákat a csá-
szár végül még különösen megemlíti, s comaringa,
geroldinga, crevedella, spiranca dulcia s-bnek ne-
vezi. A latinisított neveken meglátszik, hogy Gor-
maring, Gerolding, Krevedell és Spira forognak
szóban.

Lehet, hogy a császár e nemes gyümölcsfajok
némelyikét ép oly gondosan vitette birodalmának
melegebb tartományaiából németországi majorságaiba,
mint azon márványoszlopokat, melyeket építómestere
Eginhard Olaszországból szállított az aacheni
templom építéséhez; s mint ezen oszlopok még
állanak s a következő építómestereknek mintául
szolgáltak, úgy a geroldingi és krevedelli faisko-
lából került magvak újabban és újabban elültet-
tetvén és tovább terjesztetvén, ismételten újított te-
nyészítés útján egészen a mi korunkig eljuthattak.

a horvát végvidéki keresztény népség — a különben is vérengző, de folytonos megveretés és üzőbevetél által még inkább felbőszült törökségnek fel-alá hullámzó hadoszlopai elől menekülve — a császári hadak háta megett kisebb-nagyobb csapatokban oltalmat keresett és a kipusztult alvidék több helyein letelepedett.

Őseink bevonulásának időpontjáról határozott tudomással nem birunk. — Annyi bizonyos, hogy ezen bevonulás 1690. előtt történt; — valószínűen Bádeni Lajos 1688-ik évi boszniai hadjáratának idejében. — A római hitfelekezethez tartozó menekülők közül a sokaczkok a Dunát szegélyező mocsárok és nádlások rejtekhelyeinek adtak elsőbbséget és ezeknek közelében vagy közöttük telepedtek le. A — szóbeli hagyomány szerint — török Horvát országból kivonult bunyevác őseink északi irányban Bácsmegeye belsejébe hatoltak, és Szabadkán telepedtek le. — A kivándorlás és megszállás, úgy-szinte a közbenső bolyongás részleteiről és a megszállott népesség számáról biztos adatokkal nem birunk; — úgy látszik, hogy a szegedi császári várórság szomszédsága és a szabadkai várkastély — Castellum Szabadka — maradványai birták őseinket arra, hogy téveteg bolyongásaiknak véget vetve, állandó tanyát e helyen űssenek.

(Folytatása következik.)

ÚJDONSÁGOK.

— **Bényei István** szintársulatát mint halljuk Nyiregyháza városa hat előadásra szerződtette, s a társulat annyira megtetszett a közönségnek, hogy még további négy előadás tartására szerződtették, jöllehet a nemzet csalóánya, Blaháné, épen akkoriban fokozta a műértők és műkedvelők igényét nehezebben kielégíthető magasságra. A nyiregyháziak lelkesedése minden esetre örvendetes jelenség a társulatra nézve, s biztosíték nekünk az iránt, hogy valóban pártfogást érdemlő társulatra tehetünk szert.

— **Az „Olvasókör“**, mint értesültünk, ma vasárnap e hó 28-án d. u. 5 órakor saját helyiségében pártválasztmányi ülést tart.

— **A reform. egyháztanács** a főiskola épületében levő régebbi szerkezetű vaskályhákát újabb, kőszénre alkalmazott vaskályhával cserélteti föl, azon kilátásból, hogy az olcsóbb fűtőanyag a ráfordított költséget visszatérítendi. Ha ez teljesen biztos és esalhatatlan számitáson alapul, akkor az eljárás helyes; de csakis az esetben, mert félünk, hogy a kőszén mostani drágasága mellett csak költséges experimentálás lesz, s kíváncsiak vagyunk, hogy ki lesz akkor érte felelős!

Mert az egész birodalomban szétszórtan lévő minden ilyen császári pihenő mellett volt gyümölcsöskert egyáltalán falkolája volt az egész környéknek, s minden értelmes kertész tanítója a gyümölcsészetnek.

A régi görögök és rómaiak kitűnően értettek a gyümölcsgazdasághoz, a mint azt a görög Theophrastus és a római Marcus Portius Cato, Marcus Terentius Varro, Rutilius Aemilianus Palladius, Columellának rájuk eljutott irataiból, illetőleg műveik töredékeiből és Vergilius Georgiconjából tudjuk; s a gyümölcsfáknak Olaszországból való meghonosításával minden esetre az azokkal való bánásmód, az azoknak ápolásához megkívántató ismeret és ügyesség is elhatolt Németországba.

Keressük fel már most a császárnak a konyhakertben tenyészteni rendelt növényeit.

Itt először is a bab és borsó tűnik szemünkbe, mely mint kertileg természetett lisztesnövény a szántóföldön termelt gabonának kiegészítőjéül szolgál.

A babfélék közül a közönséges babot (phaseolus, a szövegben faseolus-nak van írva) és a nagy babot (faba maior) találjuk legelől megemlítve. Fabae maiores-nek tán a nagyobb szemű babot nevezték, ellentétben a szabadban, a szántóföldeken természetett babbal. A borsófélék közül meg van említve: az olasz borsó (cicer italicum), a mór borsó (pisa maurificia), a melyek hihetőleg azon tartományok után nevezettek el, a melyekből származtak; amazt még a római legiók, vagy a Montecassino-ról éjszakra vándorolt szent Benedek-rendű barátok hozhatták, a kik zárdakertjeikben, szántóföldjeiken és szőlőikben az olasz rendszer szerinti gazdaságot gyakorolták, s ekként ezt terjesztették; emezt tán magának a császárnak hadserege vitte be Németországba, midőn a mókrok ellen Spanyolországban viselt hadjáratából visszatért.

A leveles főzelékfajtából megemlítetik a zászsa (nasturtium és sisimbrium), a fejes-mángolt (blitum) és a kel (caulus), a melynek nevét a régi glossariumokban cholának találjuk írva (németül Kohl). A Capitulare jegyzékében a káposztarépa után sorolattatik elő, s tán a kelfej, vagy közönséges kelkáposztát jelenti, a mely mint savanyú káposzta a németeknek kedvencz eledelévé vált s mind e mai napig az is maradt.

A megevéésre alkalmas gyökérfélékből még fel

— **Toivajias.** F. hó 24-én virradóra Pátkai szabó Törökfájában a Csontoshalom melletti tanyájáról 80 ludat loptak el. Két férfi volt a tolvaj, a kik a ludakat behajtották Kecskemétre a Muszaj alá, hol átadták két asszonyoknak. A két asszony pártfogása alatt azután ellépdeltek a capitolium megmentőinek ezen utódai a Jakabi pusztára. Itt érte utol őket egy 13 éves leány, ki szülőivel együtt a ludak keresésére indult. Megismerve a ludakat a 13 éves leány, reákiáltott az asszonyokra: „No asszonyok sose hajtsák tovább a libákat, mert úgy is ott jönnek a hadnagyok.“ Erre a tolvaj asszonyok megijedtek s a szomszédos kukoriczába menekültek el. Ily hosszú megsétáltatás után kerültek haza a táradt jószágok.

— **A „Népkör“** házrészvényeseinek közelebb tartott közgyűlése egy bizottságot nevezett ki, melynek feladata lenne javaslatot készíteni az iránt, mi módon lehetne a részvényeket minél előnyösebben értékesíteni, s a részvényesek irányában vállalt kötelezettségnek eleget tenni. Részvényesek körében fölmerült azon eszme is, hogy valami közczélra oda kellene az épületet ajándékozni, úgy hogy a város a rajta levő terheket kifizetné, s a részvényesek nem kapnának semmit. Úgy sem sok kilátás kecsegtet, s így legalább az áldozatkészség lenne vesztett fejszének a nyele.

— **A színügyi bizottság** által október hó 14-ikére tervezett hangversenyén, a mint értesültünk, egy számot érdekes dialóg fog betölteni, mely most áll fordítás alatt.

— **A helybeli református egyháztanács** a jogakadémia tanári karához leiratot intézett, a melyben azt felszólítja, hogy a jogakadémia fentarthatása végett alapokat jelöljön ki. A 48-as urak, mint látjuk tanultak valamit a Bachkorszak-beli huszárroktól, a kik ugyanezen úton haladva, a helybeli református főiskola elleni ellenszenvüket azzal takargatták, hogy a főiskolának nincs alapja, a melyből magát fentarthatná. No, az Isten éltesse őket! Minthogy azonban e leirat bővebb megbeszélést igényel, arra nemokára visszatérünk.

— **A kecskeméti m. k. állami főreáltanoda** önképző köre Virányi Ignác úr vezetése mellett f. h. 20-án következőleg alakult meg: ifj. elnök: Hankovszky Jenő VIII. oszt. tan.; titkár: Fischer Géza VIII. oszt. tan.; főjegyző: Kecskeméty István VII. oszt. tan.; pénztárnok: Bencsik Sándor VIII. oszt. tan.; könyvtárnok: Galandauer Ede VIII. oszt. tan.; aljegyzők: Madocs István és Varga László VII. osztályú tanulók. Választmányi tagok: Rothfeld Albert, Strasser Gyula VIII. és Grósz Mihály VII. osztályú tanulók.

— **A kecskeméti reform. főiskolai „magyar gyorsíró-egylet“** f. hó 20-án tartott alakuló gyűlésén

van említve a czékla (beta), a sárgarépa (carunca), a retkek (radices), a petrezselyem (petrosilinum), a pasztinák (pastinaca) és az endívia katáng (indibus).

Melegebb tájakon a kertben bizonyára nem hiányzott kisebb-nagyobb táblán az uborka, (cucumeres), a dinnye (pepones), a tök (cucurbitae), mely a jegyzékben hasonlóképen a kerti növények élén említettik.

A fűszeres növényeknél azonban a legnagyobb választékot találjuk; az átmenetet e czimhez a vörshagyma (uniones és cepae), a púri (porri) képezi, a melyekhez még a metélő-hagyma (britla, közönségesen snidling), kömény (cumium), ánizs (faniculum), kapor (anetum), borsfű (saturicum), mustár (sinapi) és koriándrom (coriandrum) sorakozik.

De volt a kertekben nagy számmal gyógyító erejű fű és olyan, a mely orvossággul használható, a melyek közül csak némelyeket említünk fel; ilyen volt: a ziliz vagy fehér mályva (bismalva, id est althea), a zsálya (salvia), a ruta (ruta), a keser-ugorka (colocynthida), a nehézszagú boróka (sabinum), a különféle menta (menta, mentastrum és nepeta), a papsajt vagy kerek mályva, a levestikon (levisticum) és a mák (papaver).

Mint festéket szolgáltató növény természetett a festőcsülleng, vagy izacs (waida), a pirosító buzér, vagy festőgyökér (warentia) és a takácsmácsonya (cardo).

A császár tanyáin voltak letelepítve kézművesek is: kovácsok, ácsok, kádárok, csizmadiák és szappanyosok; voltak úgynevezett „genitív“-k is, vagyis a női nem részére berendezett külön dolgozó-házak, munkatermek, a melyekben a női cselédség részint a háznál szükséges fehéreneműről gondoskodott, melynek a császár és közvetlen kísérete részére mindenkor készen kellett állania, ha a birodalomban tett körútja, vagy a harcztérről való hazatérte alkalmával valahol megszállt, részint öltönyöket és ruházatot készített. A Capitularének külön szakaszában az iránt utasittatik a felügyelő ispán, hogy a meghatározott időre a női cselédség részére épített munkás-házakat a szükséges anyaggal ellássa; ilyenekül meg van említve: a len, gyapjú, csülleng, takácsmácsonya, festő gyökér, gyapjúfésű (pectines), szappany, zsir s egyéb apróság

a tisztviselőket következőleg választatott meg: Vezérelnök: tek. Németh Dániel ügyvéd s okl. gyorsírástanár úr; ifjúsági elnök; Kőrösi Lajos I. é. b. h.; pénz- és könyvtárnok: Ersek Elek I. é. b. h.; ellenőr: Aág Miklós VI. o. t.; jegyzők: B. Kiss János II. é. b. h. és Bereczky Sándor VI. o. t. — B. Kiss János II. é. b. h. a kezdő-, Kőrösi Lajos I. é. b. h. pedig a haladó osztály vezetésével bízták meg.

— **Azon elefántagyar**, melyet Keesvájó ezulu király lord Chelmsfordhoz béke-ajánlatul, helyesebben, mint békekötési szándékának bizonyítékát elküldött, szerencsésen megérkezett Whitehallban a gyarmati osztályon (Colonial Office) e hó 15-én. Az agyar hossza 7 láb, vastagabb végén mintegy másfél lábnyi a kerülete s hihetőleg egyike a legszebb elefánt-agyaraknak, mely eddigelé Angliába érkezett.

IRODALOM és MŰVÉSZET.

— Megjelent a „Figyelő“ f. é. szeptemberi füzeté. Rényi Rezső „Petrarca és Kisfaludy Sándor“ czimű czikkben azt mondja: „Petrarca a nemzetek, a tudomány birodalmának polgára, minden ízében olasz, rajongó hazafi, de irodalmi működése cosmopolitává tették őt akarata ellen. Kisfaludy mindenek felett magyar volt és az maradt, előtte a történelemnek csak egy lapja állott mindig nyitva, az a magyaroké, azon nemzeté, melynek egyik önrészes tagja volt, minden műve, szellemének minden tevékenysége ide irányult, ez volt kiinduló pontja, ez epilógja; ő egy kész kor fia, a modern eszmékkel nem viaskodott, azok véreben voltak, a humanismus és renaissance is már túlhaladott álláspontok voltak, midőn munkához fogott, ő nem alkotott, hanem épített, tisztán nemzeti stylben.“ Jellemzi azután azon befolyást, melyet a középkor összes tudományos közönségére Vergilius gyakorolt, különösen legnagyobb követőjét Dantet s ennek hatását emelve ki, valamint azon álláspontot, melyet mindkettő irányában Petrarca elfoglalt. Elvetendőnek tartja és méltán Petrarca nézetét, a ki szerint: „a költő törekedjék tárgya valóságát kedvesen fátyolozni, úgy hogy az értelem a képzetlen nagy tömeg előtt — vulgus insulsum — rejtve maradjon, a szellemdús és törekvő olvasó azonban annál nagyobb élvezettel találja fel azt, minél nehezebb vala megérteni.“ Kimutatja ezen félszeg álláspont káros kinövéseit: „a sonetto-költők gombamódra ütötték fel fejüket, fejedelmeket, hercegeket, országlárokat, tudósokat és nőket ragadtat meg a rimláz, úgy hogy a verselés valódi társadalmi kérdésévé nőtte ki magát.“ Szerző tárgyával szeretettel foglalkozik, s figyelmét úgy látszik semmi sem kerülte ki, a mi e kérdésre vonatko-

(reliqua minutia), mely ott szükséges. A nők fonták és szőtték a házi fehéreneműeket és a ruházathoz való szövetet, ők festették meg, mosták tisztára a szennyest, hozták rendbe a viseltest, a mihez a szappant készen kapták.

Eleségül valószínűen a kertből zöldséget és gyümölcsöt kaptak; ha betegeskedtek, találtak ott orvosságot és fűszert, jó illatú füveket, sőt rózsát és liliumot, hogy ünnepek alkalmával felékesíthessék magukat. Igen nagy kiterjedésű ültetvénynek kellett lennie annak, a melyen mindezen fa, bokor, kenyérliszthez való növény, főzelék, fűszer, gyógyfű és virággya a császár meghagyásához képest el volt helyezve. De Nagy Károly az az ember volt, a ki szavának foganatot tudott szerezni. A Capitulare IV. czikke kemény büntetést rendel minden hanyagságért. Magának a kertnek is igen nagynak kellett lennie, hogy a sok munkás, kézműves és számos cselédség szükségleteit fedezze.

Ezer év perdült le s mégis mily otthon éreznők magunkat a császár ezen kertjeiben! Mindenütt ismeretes fára, gyümölcsre, zöldségre, főzelékre bukkannánk; alma, körte, cseresnye, szilva, barack, lasponya vagy naszpolya, gesztenye, monda, füge, szeder, dió és mogyoróra; ezer év állt a kertészeknek rendelkezésére ahhoz, hogy szaporítsák és nemesítsék a gyümölcsfákat, az időközben felfödözött új világon megismert és feltaláltakat pedig a régi világrészben meghonosítsák; s mit mutathatunk fel mint szaporulatot e téren kertjeinkben? Úgy szólván semmit. A konyhakertekben merően ismert növényekkel találkozunk: káposzta és répával, dinnyével és uborkával, babbal és borsóval, vörshagyma és metélő hagymával, petrezselyem és ánizssal. (Cikkirő a burgonyát, Amerika gümöjtét lelkesedésében egészen elfeledte; a dohányról nem is akarok szólni. A fordító) Mint az ágyakat befoglaló növényt pedig a zsályát, rutát, mentát s a következő tarka virágokat találjuk: a levestikont, papsajtot, liliumot és mákot, s a kert csalogató-hívogató szögelleteiben a rózsabokrokat.

Volumus! így akarta a császár az újonnan alapított nagy birodalom gondos kormányzója, a kedélyes családapa, az értelmes gazda s a legkisebb részletekre is gondot tartó szorgos kertész.

Dr. Stamm Nándor.

zól a német, olasz és latin irodalomban feltalálható. Kisfaludyról ezentúl fog írni. Dr. Jancsó Benedek Szecei Molnár Albert nyelvtudományát ismerteti, a ki Erdősitől eltérőleg, a magyar nyelv grammatikáját a héber nyelv grammatikájára mintájára iparkodott beosztani. Hasztalan törekvés, minthogy a két nyelv között semmiféle szerves összefüggés nincsen. Csaplár Benedek Révaió megkezdett tanulmányát folytatja, s a ki még nem tudta érdeklődni fogja olvasni, hogy: „1769 őszén ifjú bajnokunk (Révai), már mint a kegyes tanítórend jelöltje, Kecskemétre rendeltetett, hogy ott a rend öltönyét fölve annak szabályai szerint szerzetes tanítót képeztessék.“ Abafi Lajos tollából került ki Jakab Eleknek Dávid Ferenczről írt könyvének ismertetése, Bense János Vörösmarthy és Bajzáról, mint a kistomai pusztá 1849-ik évben volt vendégeiről ír. Végre Szinnyi Gerzson Besenyei Györgynek ágens korából való levelét közli, s idősb Szinnyi József irodalomtörténeti repertoriumot ad.

— A Somogyi Ede szerkesztette „Magyar Lexikon“ 36. és 37-ik füzeté megjelent. A cikkek sorozata a bölcsészet történetének második főkorzaka (a 6—15. század) tárgyalásánál szakad meg. A hasznos házi állatok közül műmelléklete a syriai hosszú farkú juh, a sörényes fezzani juh, a kirgiz juh és az izlandi ábrázolja. A másik füzet műmellékletén, több Heinzelmann-féle chisnovodai (Gömörmege) vasgyártmány ábrája mutatottatik be. A mű ára füzetenként 30 kr.

— Dr. Rosenbergs Lajos Budapesten „Ungarische Gerichtshalle“ című jogi szaklapot indított meg, melynek feladata a hazai jogi életet a külfölddel megismertetni. Előfizetési ára egész évre 10 frt, félévre 5 frt. Kiadója Rautmann Frigyes.

EGYVELEG.

— Köztudomású, hogy az ötvenes években a magyar újságíró igen sokszor volt kénytelen a censor zaklatásainak, no meg ingyenes lakás kikérülése végett Ausztriában történt dolgokról, mint Sinában törtétekről beszélni. A híres „Sinában történt“ később „Amerikában történt“ által helyettesített, nem a censura miatt többé, hanem mert ekként senki sem ellenőrizhette a hír valódiságát s a „humbug“ azóta állandó nyavalyává nőtte ki magát. Így a „Gazdasági Lapok“-ban a következő csaknem hihetetlen dolgot olvassuk: „Amerikai hirdetések. Egy amerikai gazdasági lapban a következő hirdetés olvasható: Pénz a gazdának — eledel a sertésnek — olcsó sertéshús! A braziliai articsóka (a mi csicsókánk!) a legjobb eledel a sertésnek, termése felül túl minden más. Kevés munka, aratási költség nincs. Etetés megkímélhető, sertések maguk végzik. Kis mennyiségű magot adhatok stb.“ Egy másik utazó vállalkozó a burgonya-bogár ellen árult 20 krért kis csomagokat, melyeken ez állott: „Biztos halál a burgonya bogárnak. Más állatok megmérgezésének veszélye nélkül, mint pl. a használt mérgeknel.“ A használati utasítás szerint a csomag csak az alkalmazás előtt közvetlen bontandó fel. Nem egy hiszékeny gazda vásárolt ily csomagokat, s benne két darab fát talált, melyek egyikén ez állott: „Tedd a bogarat ezen fára, és azután a másikat szorítsd reá“, persze az „utazó“ addig már elkotródott a határból. — A közlemény alapos volta iránt kezeség a „Gazdasági Lapok“ jó hírneve, s a forrásnak, habár csak nagyjából való megjelölése. Ez utóbbi kellék hiányzik a „Felvidéki Közöny“-ből kiollózott következő közleménynél: „Széttépett álember. A híres néger állatszédítő Delmonico Ledger, ki egy ideig Pesten is volt oroszánjaival Renc czirkuszában, most a yankeek honában produkálja magát. Eleinte azonban nem mutatták a kellő részvétet iránta, a mi élelmes angol vállalkozóját furfangos

reklámra birta. Látván, hogy Delmonico nem vált kedvenczévé a közönségnek, kapta magát, óriási falragaszokon tudatta, hogy: „ma este Delmonicot saját vadállatai fogják széttépní.“ Este amaz ürügy alatt, hogy a kalit, melyben az állatszédítőt széttépní vadai, még nem készült el, e mutatványt más napra halasztá. Másnap mintegy 6000 ember jelent meg a lélek és szemgyönyörködtes élvezetes látványra s 40,000 frt volt a bevétel. A kalitot betolták. A fenevadak dühösek voltak. Egyszerre roppant felkiáltás hangzott unisono a közönség ajkairól, — az állatszédítőt bedobták a kalitba. Nem maradt abból egy porcika sem. És Delmonico a kulisszák mögött a markába röhögött. A néger, kit a vadak elszaggattak, húsdarabokkal megtömött véres tömlő volt.“

— A magyar király koronázása alkalmával annak jeléül, hogy az országot bárhonnán jövő ellenség ellen meg fogja védelmezni, köztudomásúlag a koronázási dombra lovagol, s kardjával a négy világtáj felé vág. Így tett ő Felsege mostan uralkodó királyunk is, s némelyek előadása szerint, különösen erőset vágott volna éjszak felé, a mit melleleg mondvá sokan balul is magyaráztak. En passant megjegyezzük, hogy e magyarázatnak nem tulajdonítunk nagy fontosságot, s mert mindenki azt látja a mit akar, az állítólagos ténynek sem valami nagy hitelt. — A fent említett szokás azonban nemcsak a magyar király koronázásakor divatos és volt az, hanem előfordult Karinthiában is, mint azt egy onnan Klagenfurtból kelt, s egy német lapban megjelent levélben olvassuk. A levélíró ugyanis azt mondja előadása közben: „És valóban sajtáságos, csodálatos alakzatban mély értelmet rejtő volt a karinthiai rendeknek hódotatukat bemutató ősi szokása. Az ünnepély kezdetén az ősi hercegi székre először egy felszabadított paraszt ült, egyik kezét tarka bika szarván tartva, a másikban hasonló színű kaneza kantárát fogva. Közélemben állott a herceg az ország lobogójával, kinek környezetét lovagjai és nemesi alkották; ezek, mint az ország fővadászmesterei, szürke színű posztóból készült vadászöltönyben és bocskorban jelentek meg. Ha most a herceg kormánypálcájára támaszkodva a kőből való (most már csak töredékben meglévő) széken ülő paraszthoz közeledett, ez vend nyelven a következő kérdést intézte hozzá: Ki az, a ki itt közeledik? mire a körülülők azt felelték: Az ország ura és fejedelme. Erre ismét a paraszt szólt: Igazságos bírő-e ő, a ki a haza javát keresi? szabadon született-e? barátja és védője-e az igaz hitnek? Mire a kiséret ekként felelt: Az, és az is fog maradni. Erre a paraszt harmadik kérdése következett: Mi joggal távolíthat ő el engemet székekről? a mire azok azt felelték: Hatvan fillért fogsz kapni, megkapod a bikát, meg a lovat és azt az öltözetet is, a melyet a herceg visel, s ő minden adótól mentessé fogja tenni házatát. E szóváltás után következett a zárjelenet. A paraszt felkelt ülőhelyéről, a herceg arcát könnyen meglegyinté, figyelmezteté, hogy igazságos fejedelem legyen, s eltávozott a bikát és kanczát magával vezetvén. A fejedelem pedig felállt a disztelen kőszékre, kivonta kardját s azzal a négy világtáj felé vágott, fenhangan téve fogadást, hogy mindenkinek jog és igazság szerint lesz bírója. Azután a Mária templomba vonultak, a mely a vártól éjszának fekszik, a hol a herceg paraszt ruhába öltözködve a misén jelen volt, és a püspöktől megáldatott. A közel fekvő vámházánál, a régi római Virunum helyén a herceg a fejedelmi székre ült, hogy a hódotati ünnepély berekesztéséül a hűbéresek között a hűbéri birtokokat kiosszza. A levélíró még megjegyzi, hogy az arezul legyintés Ernő herceg (1414) után mindinkább feledékenységre ment, s VI. Károly (mint magyar király III-ik e néven) óta, a ki még a

klagenfurti országházban fogadta a hódotatot, a karinthiai rendek Bécsben a császári palotában hódotolnak. A levél figyelmes olvasója bizonyára észrevette azt is, hogy a vend (szláv) paraszt loéért lép le a fejedelmi székről, a mire analogiát talál a mi történetünkben is. A hagyomány szerint ugyanis Szvatoplug országát Árpádnak loéért adta el.

Felelős szerkesztő: Dr. BELICZAY JÓNÁS.

Főmunkatársak:

Hornyik János, Dr. Tassy Pál.

HIRDETÉSEK.

Majdnem ingyen.

A mostanában megbukott nagy britania ezüst-gyár esődtömeg választmányától fölszólítottunk, hogy a nálunk raktáron levő valamennyi britania ezüst-árúkat a csekély fuvar- és munkadíj negyedének megtérítése mellett elajándékozzuk.

A minden egyes cikknel kiirt árak beküldése, avagy utárvétele mellett csupán az Angolországból Bécsig járó szállítási díj és a munkadíj egy csekély részének megtérítése mellett mindenik a következőket ¼ részért valódi értéknek megszerezheti, tehát majdnem ingyen. (109 12—10)

- 6 drb. britania-ezüst evőkanál, 6 drb. ugyanily kávéskanal, összesen 12 drb. ezelőtt 6 frtba került, most mind a 12 drb. összesen **1-85 kr.**
- 6 drb. britania-ezüst asztali kés angol aczéllal, továbbá 6 ugyanolyan villa, összesen 12 drb., mely ezelőtt 9 frtba került, most mind a 12 drb. **3-10 kr.**
- 1 drb. tejszedő-kanál, tömörsúlyú, ezelőtt 3 frt., most **70 kr.**
- 1 drb. levestedő-kanál, legsúlyosabb fajú, legjobb britania-ezüstből, ezelőtt 4 frt., most **1-20 kr.**
- 6 drb. késtartó britania-ezüstből, ezelőtt 2 frt., most **65 kr.**
- 1 drb. czukorfogó britania-ezüstből, előbb 1 frt., most **65 kr.**

Ezenkívül díszes asztali gyertyatartók, páronként 1 frt. 2—, 2.50, 3.—; tálcák 50, 75, 80 kr., 1 frt. és 1.40 kr-ával, kávéskannák 2 frt., 2.50, 3.—, 4 frt.; czukorszörök 25, 40, 75, 90 kr., 1 frt.; eczet-és olaj-carafinák 2.50, 2.80, 3.50, 4.75, 5 frt.; vajdobozok 75, 95, 1.70, 2.80, 3.25, 4.—; levestálak aljjal együtt 1.60, 2.50, 3.—.

!! Hallatlan olcsó !!

és minden háztartáshoz különösen ajánlható az alábbi összeállítás, mely 33 drb. kitünően elkészített tárgyból áll, s a legfinomabb és legjobb britaniai-ezüstből van kiállítva, páratlan olcsó áron: 6 frt 45 kr-ért; és pedig:

- 6 drb. kitünő jó asztali kés britania ezüstnyéllel, valódi angol aczéllal.
- 6 drb. legfinomabb villa britania-ezüst egy drb-ból.
- 6 drb. nehéz britania-ezüst evőkanál.
- 6 drb. britaniai-ezüst kávéskanal, legjobb minőség.
- 1 drb. tömör britania-ezüst tejszedő-kanál.
- 1 drb. nehéz britaniai-ezüst levesterő-kanál.
- 6 drb. britania-ezüst késtartó.
- 1 drb. kitünő britaniai-ezüst czukorfogó.

Mind ezen 33 drb. melyek előbb 25 forintot értek, most mind a 33 drb. összesen csak 6 forint 45 kr.

33 drb. Mindezen tárgyak a legfinomabb britaniai-ezüstből készültek, mely az egész világon azon egyedüli fém, a mely örökké fehér marad és a valódi ezüsttől 20 évi használat után sem különböztethető meg, ezért kezeség vállalattik.

Mindenkinek saját érdekében áll a megrendeléseket oly gyorsan a mint lehet beküldeni, miután az ily rendkívüli kedvezmény az árak olcsóságában: hihető az árúkat hova előbb elfogyaszthatja.

Czim és egyedüli megrendelési hely osztrák-magyar városoknak:

General Depot der Britannia-Silber-Fabriken:

BLAU & KANN, Wien, I. Elisabethstrasse N. 6.

Üzlet-hely változtatás.

Alolított — a kecskeméti r. kath. egyház piaczi új emeletes épületében 7 év óta fennállott vegyes- és fűszerkereskedésemet — a kecskeméti takarékpénztár két emeletes épületébe áthelyeztem és dúsan felszereltem; midőn erről a mélyen tisztelt nagyérdemű közönséget értesíteni szerencsém van, — gyors és jutányos kiszolgáltatás felajánlása mellett — nagyra becsült pártfogását továbbra is kikérve, vagyok

Kecskemét, 1879. szept. 25.

132 (3—1)

késszolgája

Netzasek Ottó.

Ház- és szőlő-eladás.

Néhai nemes Ferentz Gegely úr és neje örökösei tulajdonához tartozó, a 7. tizedben a lovarda- és mezei-úteza sarkán fekvő ház, s Széktóban, az u. n. Ferentz-hegyen ekvő szőlő kedvező feltételek mellett eladó.

Bővebb értesítést ad alulirt közjegyző.

85 (20—17)

Dömötör Sándor,
közjegyző.

POUDRE RAVISSANTE

du Dr. LEJOSSE

à PARIS

A párisi és londoni hölgyvilág, valamint a legtöbb művész legkedveltebb arczpora. Mindazon t. hölgyek, kik egyszer használták, meggyőződtek, hogy a POUDRE RAVISSANTE felülmulhatatlan, igen jól tapad, láthatatlan, és természetes üdéséget ad a bőrszínnek, tehát legjobban ajánlható.

Nagy doboz ára 1 frt. — Kisebb 60 kr., fehér vagy rózsaszínű.

„RAVISSANTE“ du Dr. LEJOSSE à PARIS

a hölgyvilágnak egyetlen ártalmatlan bőrszépítő szere, azon jeles tulajdonsággal bír, hogy a bőrszerve puhitól, felrisszítól, felfriszítól hat, annak működésére fokozó és élető befolyással bír. A legdícsőbb toilette-szer minden hölgy számára, mely minden bőrbetegséget eltávolít s a bőr színét fiatalítja és szépíti. Mint lágyító, bőrfelkészítő szer minden zsírsanyagot és olajféléket felülmul, miután a bőrt rendkívül hajlékonyná, gyöngéddé és fehérré teszi. Nagy üveg ára 2 frt. 50 kr., kicsiny 1 frt. 50 kr.

SAVON RAVISSANTE

legjobb és legkedveltebb piperezsappan a bőrszín szépítésére és javítására. — Egy kartonnal (3 darab) 1 frt. 50 krajczár; darabonként 50 krajczár.

Valódi minőségben kapható Budapesten: Török József úr gyógyszer-tárában, király-úteza és a nagyobb vidéki gyógyszer-tárakban. Kecskeméten: Katona Zsigmond úr gyógytárában. Központi főraktár: Schwarz Henriknél. Budapest: Múzeum-körút 10. 133 (10—1)